

Pèls i senyals gegantins

Josep M. Toda i Serra

En aquest article podria parlar de l'origen mitològic grec dels gegants com a fills de Gea, que és la personificació de la terra, que, detestats de Zeus, van lluitar contra els déus i van donar nom a la Gigantomàquia. No ho farem, ni parlarem de les representacions bíbliques com la que surt al llibre primer de Samuel, capítol 17, de l'**Antic Testament** que parla d'un Goliat, gegant filisteu mort per David, sinó que parlarem dels actuals i inofensius gegants del nostre folklore popular ja que: **«Parlar d'un gegant / és parlar d'una cosa molt gran/. I descendents de Goliat / a Riudoms hân arribat/»**. Però compte, hi ha un nom cristià-romà d'origen grec, que vol dir «portador de Crist», que és Cristòfol. Doncs bé referit a aquest Sant he sentit sempre a casa que «Sant Cristòfol **nano** / fill de Botarell / li tiren una trumfa / i li toquen el clatell/»; o bé la variant següent: «Sant Cristòfol **nano** / fill de Botarell, / se caga les calces / fins el clatell / , que lliga amb allò referit a una persona petita que «en terra de **nanos**, series un gegant». Ara bé, no ho hem de «veure tot per la bragueta, com els gegants», és a dir, no ho hem de veure tot malament o diferent de com és, sinó que cal «desitjar la pau dels gegants» ja que és fama que el gegant i la geganta són el matrimoni més ben avingut del terme, encara que de vegades «carreguem els gegants sobre algú» és a dir li carreguem el feix més gros de feina o, en aquest cas, les tribulacions per a fer aquest article. Sinó m'heu «engegat a fer pessigolles als gegants», és a dir, a dida, us en faré cinc cèntims.

les festes del barri d'Avall de Montbrió del Camp on els gegants hi destacaven. A partir d'aquí em van començar a agradar i m'hi vaig anar vinculant amb els gegants d'aquest barri, el Pinxo i la Pinxa que van participar a la pel·lícula. La **Plaça del Diamant**, amb ells vam sortir de Catalunya cap a París, Àustria, Montecarlo on vaig fer ballar un capgròs de Riudoms ja que vaig aconseguir que hi anessin. A partir de les trobades i de l'activitat dels de Montbrió del Camp em van cridar de l'agència de publicitat Victor Sagi que portava l'organització dels Mundials de Futbol que es van celebrar el juny de 1982 on es va aconseguir que els gegants catalans hi fossin representats. N'eren 22 parelles. Després dels Mundials va venir la 1ra. Trobada Internacional de Gegants de Matadepera per a la qual em vaig quedar a viure-hi amb la família 15 dies treballant de 8 del matí a les 11 del vespre i un any abans ja hi anàvem un parell o tres de cops per setmana. Jo em vaig encarregar de la decoració, ambientació, etc., després ja va venir la creació de la Casa dels Gegants a Montbrió del Camp.

Com veus pràcticament no he sortit gairebé mai amb els de Riudoms, i d'aixecar-los potsert ho he fet dues vegades, ballar-los mai, perquè no en sé. Representa el que és el poble. Sempre he col.laborat amb els de Riudoms ja des de la 1ra. Trobada que els vaig fer els cartells, col.laborar en l'organització de la festa en si, els trofeus que era una bola de pedra amb un mànec de fusta que, si es mira bé, simula un gegant i enguany també col.laboro amb la 2na., els trofeus de la qual són més caragolats, són dues barretes amb un peu de pedra per als geganters i una de sola per els grallers. Els cartells tenen les mateixes lletres de la 1ra. Trobada però amb un fons blanc que li dona un caire més clar».

De les cinc cintes gravades a diversos personatges del món ganter n'he extret el següent resum. Comencem pel **Joan-Baptista Cabré i Sendrós** (Riudoms, 12 d'abril del 12 1952) que ens diu que «un dia em van cridar a

くのため東京新宿区の東京厚生年金病院で死去、七十八歳。葬儀・告別式は十七日午後一時、台東区根岸三の二の四の永称寺で。自宅は品川区旗の台五の二の八の五。喪主は妻天野とよ（あまの）とよさん。

◇スペイン
・カタルーニヤ地方に伝わる高さ四尺の巨人人形ヒガ
ンテスが、初

来日。十六日、東京・お茶の水の日本出版販売の中庭で、民族音楽に乗って王様、王妃など四体の人形が踊りを披露し写真。

◇人形を扱いたのは日本カタルーニヤ協会や日本書店組合連合会など。同地方に伝わる「女が男に本を、男が女に花を贈る愛のサン・ジョルディの日（今年二十三目）」のPRが目的。

◇活字離れが進み、このところ今ひとつパツとした出版業界だが、重さ七〇キのジャンボ人形にあやかって「本を贈る日」を定着させたいところ。

Referència sobre els gegants a la premsa japonesa (17-4-1986)

Arran d'aquestes experiències en Joan Baptista va parlar amb el seu germà petit, en **Francesc-Xavier Cabré i Sendrós** (Riudoms, 17 de novembre de 1958), primer president de La Colla Gegantera de Riudoms. «Doncs sí, tot just quan faltava un mes per la 1ra. Trobada Internacional de Gegants a Matadepera va venir un diumenge mon germà i em va dir que seria molta mala sort que siguent-hi ell a l'organització no hi fossin els gegants de Riudoms; això em va fer barrinar pel cap i en vaig parlar amb l'Andreuet Torres i Ferrant i ens vam començar a moure: veure l'alcalde, l'Estevet que, si bé estimava molt els gegants, crec que després es va veure desbordat per la joventut i se'n va ressentir una mica ja que si bé el vam convocar a les reunions a la segona crec que ja no va venir tot i que a Matadepera va ser qui va anar a buscar el trofeu en nom de la Colla. Nosaltres vam començar a assajar amb els gegants a la capella de Verge Maria, lloc que ens va deixar l'ajuntament i, de tant en tant, donàvem algun tombet per la plaça de l'Om a les 11 de la nit amb l'estranyesa que això provocava als vianants. Poc a poc vam anar engrasant més gent: Francesc Xavier Ortiz, Ollé, etc. és a dir que d'una manera espontània de dos riudomencs sense tenir idea de continuïtat vam fer un nucli geganter que va organitzar la primera sortida per a anar a Matadepera amb els autocars dels gegants de Reus. Recordo que el dia que havíem d'anar-hi i ja teníem els gegants a la capella de Verge Maria, tots pintats, aquella nit va ploure i dues o tres goteres van fer malbé les mans del gegants. Després d'aquesta 1ra. Trobada vam anar a les festes de Montbrió del Camp, era el juny de 1983 i allí es van acabar de trencar, resulta que, com que érem pocs, un geganter del barri d'Avall va agafar la gegan-

ta i el primer cop que li va fer donar la volta se li va quedar el cavallet als dits, el qual va agafar un fort disgust que, tot i el quaranta anys que devia tenir, es va ficar a plorar. A partir d'aquí nosaltres els vam arreglar tant l'estructura de fusta com la pintura, com les ungles del gegant les quals encara perduren. Per aquestes festes de Montbrió del Camp tot i que vam anar a buscar l'Esteve ens va dir que no volia venir ja que creia que els gegants no s'havien de moure del poble i si bé li vam anar a buscar la roba nova no ens la va voler donar la qual encara ell té. Més endavant el 29 d'agost de 1984, després de diversos ajornaments, vam poder fer la 1ra. Trobada de gegants a Riudoms on el poble no va respondre gaire, si bé l'organització va anar més bé del que es podia esperar. Van venir unes 10 o 11 parelles que van fer un recorregut d'uns 6 o 7 quilòmetres i nosaltres vam repartir uns 500 dinars que havíem fet. Finalment t'he de dir que de gegants no n'hi ha cap de lleig, han de ser alts i prou. L'estructura de fusta. No crec que s'hagi de fer cap rèplica exacta de la persona humana tipus maniqui d'aparador en gros, sinó que el que ha de ser, més aviat, és de mides desproporcionades amb mans més llargues que el cos».

L'altre membre fundador de la Colla geganter de Riudoms és l'**Andreu Torres i Ferrant** (Riudoms, 1 d'abril de 1953) que ens confirma l'estat d'abandó en què van trobar els nostres gegants i els retocs que els van haver de fer. Ens diu que «a la comarca no n'hi ha de taller, el que passa és que hi ha gent que fa gegants a Vila-seca, Mont-roig del Camp, l'Albert Macaya de Reus -que col·labora en aquest monogràfic-, etc. Jo tenia feta l'estructura en fang d'un gegant: el comte Arnau que, per una sèrie de circumstàncies,

s'ha xafat, la qual, fins i tot va ser exposada fa un parell d'anys a la fira de l'Avellana. Pràcticament ja estava fet, només li faltaven els ulls i algun retoc. Havia de ser d'alçada semblant als actuals, amb característiques nòrdiques: ros, amb barba, cabell llarg, guerrer, etc.; i si bé vaig començar aquest t'he de dir que, de fet, no n'he construït mai cap, de gegant, jo. Pel que fa els grallers, al començament eren tres i, clar, si en faltava un els altres dos eren molt pocs per a anar a una trobada la qual cosa feia que fallessin molt. Això va fer que l'estiu passat els geganters decidissin fer-ne un, de grup. A més amb la polèmica de les banderes la Diada de l'11 de Setembre a la plaça de l'Església va fer que les relacions entre geganters i grallers de Riudoms es refredessin. Ara jo no sóc graller, sóc del grup d'animació El galliner del Grup de Joves de Riudoms que, per cert, en tenim un de gegantet que no té nom. És petit, el vam fer en dos dies pràcticament, deu fer dos metres i un pes d'entre 10 i 12 quilos que ens serveix per a les cercaviles. Ara en volem fer un altre i si quedés bé amb el grup d'animació aniríem a trobades, també tenim previst fer diversos entremesos: una cuca, un cavallet, una gallina, un drac, etc. Tenim també un capgròs que ara s'ha incrementat amb un altre que és una espècie de cap de ratolí. Nosaltres ja fa temps que treballem el paper-cartró, ja que primerament érem un grup de titelles les quals ens les vam fer nosaltres mateixos d'on va sortir, ja, el grup d'animació, que ja ha anat per 12 o 13 pobles. Els gegants, crec que és un món màgic on la canalla se'ls mira entre por i estranyesa, que no els acaben d'entendre i la gent gran, a un altre nivell, els deu passar el mateix, a banda que normalment representen personatges històrics de cada població».

francesos els vestits dels quals no sé on han anat a parar. De Reus al Barri d'Avall de Riudoms els vam portar amb el carro de casa. Pel que fa els gegants de Riudoms són del barri de la plaça i els devien comprar l'any 1946, llavors crec que a la plaça hi havia uns nans petits que estaven a cal Sr. Trinitat, els quals jo no he vist cap vegada més i em sembla que només n'eren dos. Per tant, a la processó de Corpus n'hi podien haver anat uns sis. De gegants potser n'hi havia hagut abans perquè jo recordo, de jovenet que l'Isidre Serra en portava un, de gegant. També es podria donar el cas que vinguessin de fora amb motiu del barri, no ho recordo gaire bé».

Si passem a l'actualitat podem parlar amb el president de la Colla Geganter de Riudoms en **Josep-Eudald Salvat i Salvat** (Riudoms, 23 de setembre de 1956) que ens diu que «actualment la Colla geganter deu ser formada per uns 15 o 16 membres més els simpatitzants, ja que la Colla és oberta a tothom i, en aquest sentit, darrerament he fet una crida perquè el jovent s'hi incorpori. En aquests moments, com ja saps, estem abocats a l'organització de la 2na. Trobada de Gegants a Riudoms en què pensem superar la

Fins ara hem parlat molt del món dels gegants i ens hem deixat els nans. Parlem amb **Joan Cabré i Massó** (Riudoms, 4 de març de 1910). «Jo crec que els nans de Riudoms podrien ser de l'any 1928 o 1929, et dic això perquè amb el Ton Pellicé Parisi, el Ton Gispert, el Josep M. Font i jo mateix que sóc l'únic supervivent els vam anar a comprar a un tal Tòful de Reus. Van costar 25 duros per cap, és a dir, 95 duros perquè ens va regalar 5 duros perquè els quatre compradors anéssim a fer un dinar a Reus. Eren una parella de pagesos, el pagès i la pagesa, i una de

participació en colles i en organització de la del 1984, sota un pressupost de 266.553.-ptes. Darrerament ens hem fet de l'Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya que ha estat creada per a fomentar la unió del món geganter, que va néixer a Sallent. Ja saps que ara tenim Grup de Grallers que un cop hagin fet diverses sortides foravila els penssem inaugurar a Riudoms, a més, ens agradaria que els nostres gegants tinguessin ben aviat una cançó pròpia. A Riudoms però la gent veu els gegants com si veiés una processó, sense participar en la dansa ni en l'espectacle. Per això nosaltres presentem com una novetat de la trobada d'enguany, que potser sorprendrà a més d'un, el fet que la cercavila passi per carrers on no és habitual cap tipus de manifestació ja que el que volem és que la gent surti al carrer i col·labori amb la festa en si. Deprendrà, doncs, de l'èxit d'aquesta trobada que de cara el 87 hi hagi algun tipus de sorpresa com formar un nou gegant o una nova parella. Al món geganter cada colla té un uniforme distintiu, el nostre és mocador blau-cel amb l'escut de la colla gegantera, camisa blanca, pantalons blaumari i sabates blanques, que si bé, primerament, eren de pagès, per seguretat i comoditat ara són esportives. Els nostres gegants es destaquen perquè són una parella de pagesos i com a anècdota et puc dir que la Cisca quan va començar a sortir amb la Colla tenia unes arracades que devien fer molts anys que les tenia, però en una ballada foravila en va perdre una i, clar, llavors vam optar per treure-la-hi i que no en portés cap, això era l'any 1984. Ara tenim un document signat per l'Alcalde Humbert Mallafré on s'especifica que els gegants són de la Colla gegantera mentre existeixi, altrament passaran al municipi. Finalment et podem dir que fem un promig de 20 a 25 sortides l'any i que cada diumenge del mes d'agost el tenim ja complert».

Com que la Colla Gegantera de Riudoms hi està associada, hem parlat també amb **Josep M. Sotoca i Casòliba** (Sallent, comarca del Bages, 26 de març de 1953), president de l'Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya. Ens diu que: «els gegants són figures que van tenir en certs moments el seu origen religiós però després s'han anat identificant amb el poble i han arribat a formar part de les festes populars i de les tradicions més entranyables de casa nostra. Potser només a Catalunya hi ha aquesta identificació dels gegants amb el seu poble, que el representa en les ocasions més destacades i són una de les coses que criden més l'atenció a tothom. D'unes setanta parelles que hi havia fa sis o set anys actualment a Catalunya ja passa de les cinc-centes, de les quals l'Agrupació n'aplega unes seixanta. Cal dir que, a partir de 1979-80 es va començar a fer els intercanvis de visites de gegants entre poblacions, ja Sallent l'any 1979 va fer una petita trobada que es va anar extenent a altres comarques. Tots aquests intercanvis han donat peu que hi hagi hagut una amistat creixent entre les colles fins arribar a la idea de formar l'Agrupació que, en aquests moments, presideixo, de la qual es va començar a parlar al 1er. Congrés de Cultura Popular celebrat l'any 1981, on jo, com a cap de colla dels geganters de Sallent, hi vaig fer una comunicació en aquest sentit. Cap a 1983 es va consolidar la idea i el setembre de 1984 es van celebrar unes jornades a Sallent de les quals ja va sortir la nostra Agrupació que pretèn fer un arxiu de tots els gegants que existeixen a Catalunya, intentarem coordinar les activitats geganteres a fi que unes no desatorbin les altres, intentarem fer uns gegants que representin en un moment donat totes els altres i cal dir que tota colla pel fet de formar-ne part ja té una assegurança en cas d'accident. Per a fer aquests gegants representatius

